

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

РІШЕННЯ

від 30 листопада 2022 р.

№ 145/2

Щодо законопроекту про залучення інвестицій у розвиток галузі рибного господарства (реєстр. № 8119)

За дорученням Голови Верховної Ради України Комітет з питань екологічної політики та природокористування відповідно до предметів відання розглянув законопроект про залучення інвестицій у розвиток галузі рибного господарства (реєстр. № 8119 від 10.10.2022 р.), внесений народними депутатами України Гайду О.В., Чорноморовим А.О., Шол М.В. та іншими народними депутатами України, і відмічає.

Метою законопроекту визначено необхідність створення правових та організаційних засад залучення інвестицій у розвиток галузі рибного господарства в тому числі аквакультури та марикультури в частинах рибогосподарських водних об'єктів, акваторії (водного простору) внутрішніх морських вод, територіального моря, а також акваторії (водного простору) виключної (морської) економічної зони України та прибережних захисних смуг, а також ефективного та раціонального використання водних біоресурсів у відповідних рибогосподарських водних об'єктах, збільшення їх рибопродуктивності та покращення екологічного стану, що стимулюватиме виробництво продукції з високою доданою вартістю, створення нових робочих місць, розвиток селекції, збільшення надходжень до державного бюджету та розвиток економічного потенціалу і зростання конкурентоспроможності виробництва водних біоресурсів та продукції з них в Україні.

Зокрема, законопроектом передбачається внесення змін до Земельного та Водного кодексів України, законів України "Про оренду землі", "Про місцеве самоврядування в Україні" та "Про аквакультуру".

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України у своєму висновку зазначило, що не підтримує законопроект.

В законопроекті відсутні положення та посилання на норми Водного кодексу України та Закону України «Про аквакультуру» щодо однозначного тлумачення термінів «об'єкти залучення інвестицій у розвиток аквакультури» та

«об'єкти залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальних товарних рибних господарствах» (стаття 1 та частина друга статті 18 законопроекту).

Погодження місця розташування земельних ділянок, які будуть надані інвестору, визначеному договором про здійснення інвестицій у розвиток аквакультури, не узгоджується з нормами цього проекту Закону, оскільки інвестор буде визначений за результатами аукціону з яким потім буде укладено відповідний договір. Тобто, на етапі погодження місця розташування зазначений договір відсутній (частина четверта статті 5 та абзацу двадцятий підпункту 1 пункту 3 Прикінцевих та перехідних положень законопроекту).

Перелік об'єктів залучення інвестицій у розвиток аквакультури (щодо частин рибогосподарських водних об'єктів), а також об'єктів залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальних товарних рибних господарствах має затверджуватись центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, відповідно до статті 16 Водного кодексу України (частина п'ята статті 5 та частина друга статті 19 законопроекту).

Щодо статті 8 законопроекту. До істотних умов договору про здійснення інвестицій у розвиток аквакультури не включені положення щодо права загального водокористування, а також контролю за екологічним станом об'єкта залучення інвестицій у розвиток аквакультури. Крім того, до істотних умов договору включено порядок та умови автоматичного продовження дії договору. Проте в цій же статті містяться норми, що строк дії договору може бути продовжений лише один раз не пізніше ніж 1 місяця до дня закінчення строку його дії, шляхом укладення додаткової угоди. Тобто, законопроектом не визначається процедура автоматичного продовження дії договору.

Згідно з частиною першою статті 9 законопроекту надання в користування (оренду) частини рибогосподарського водного об'єкта, акваторії (водний простір) внутрішніх морських вод, територіального моря, а також акваторії (водного простору) виключної (морської) економічної зони України передбачається в порядку визначеному Водним кодексом України. Проте, Водним кодексом України такі норми не передбачено і законопроектом відповідні зміни не передбачаються до цього Кодексу.

Щодо статті 14 та частини шостої статті 21 законопроекту. Договори про здійснення інвестицій у розвиток аквакультури (щодо частини рибогосподарського водного об'єкта) та про здійснення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальних товарних рибних господарствах мають погоджуватись із органами, які здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою (водним простором) відповідно до Земельного кодексу України та балансоутримувачем рибогосподарського водного об'єкта (за наявності).

У частині першій статті 15 законопроекту не враховано, що підставою для припинення (розірвання) договору про здійснення інвестицій у розвиток

аквакультури є погіршення екологічного стану об'єкта залучення інвестицій у розвиток аквакультури з вини інвестора.

Щодо частини третьої статті 21 законопроекту. До істотних умов договору про здійснення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальних товарних рибних господарствах не включені положення щодо права загального водокористування, умов експлуатації гідроспоруд (за необхідності) умов дотримання встановлених в установленому порядку режимів роботи водних об'єктів (за необхідності), а також контролю за екологічним станом об'єкта залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальних товарних рибних господарствах.

Щодо частини шостої статті 21 законопроекту. Договори про здійснення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальних товарних рибних господарствах мають погоджуватися із органами, які здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою (водним простором) відповідно до Земельного кодексу України та балансоутримувачем рибогосподарського водного об'єкта (за наявності).

Законопроектом передбачено зміни до частини першої статті 123 Земельного кодексу України, згідно з якими інвестор має право замовити розроблення документації із землеустрою без надання дозволу на її розроблення, про що він зобов'язаний письмово повідомити відповідний орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування протягом п'яти робочих днів. Водночас не визначено від якого етапу дії відраховується відповідний строк, що призведе до неможливості застосування зазначених норм та буде носити виключно декларативний характер (підпункт 1 пункту 3 Прикінцевих та перехідних положень законопроекту).

Запропоновані зміни до частини 11 статті 123 Земельного кодексу України (абзац дванадцятий підпункту 1 пункту 3) щодо заборони на відчуження земельних ділянок до моменту передачі їх інвестору не узгоджуються з положеннями запропонованого абзацу першого частини б статті 9 в частині з якого саме періоду (дії) настає ця заборона (в одному випадку до підписання договору здійснення інвестицій, а в інших випадках - за наявності рішення про погодження місця розташування об'єкта, переліку об'єктів залучення інвестицій, договору здійснення інвестицій).

Частину третю запропонованої статті 151¹ Земельного кодексу України щодо розроблення документації із землеустрою виключити, оскільки вона не є предметом регулювання цієї статті, якою визначається порядок погодження питань, пов'язаних з реалізацією інвестицій у розвиток аквакультури. При цьому, ці ж норми передбачені проектом Закону в частині першій статті 123 цього Кодексу.

Запропонованою законопроектом редакції статті 29² Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» передбачено, що передача інвестору об'єкта залучення інвестицій на підставі договору про здійснення інвестицій є підставою для здійснення державної реєстрації права користування на земельні ділянки (підпункт 3 пункту 3

Прикінцевих та перехідних положень законопроекту). Проте відповідно до статей 6 та 17 Закону України «Про оренду землі» орендарі набувають права оренди земельної ділянки на підставах і в порядку, передбачених Земельним кодексом України, Цивільним кодексом України, цим та іншими законами України і договором оренди землі. Право оренди земельної ділянки підлягає державній реєстрації відповідно до закону. Об'єкт за договором оренди землі вважається переданим орендодавцем орендареві з моменту державної реєстрації права оренди, якщо інше не встановлено законом. Таким чином, підставою для здійснення реєстрації права користування на земельну ділянку є договір оренди землі.

Щодо підпункту 6 пункту 3 Прикінцевих та перехідних положень законопроекту. Зміни до Закону України «Про аквакультуру» щодо повноважень Кабінету Міністрів України у сфері аквакультури, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, Ради міністрів Автономної Республіки Крим у сфері аквакультури, місцевих державних адміністрацій у сфері аквакультури та органів місцевого самоврядування у сфері аквакультури не узгоджені із нормами чинного законодавства, зокрема, статтею 14 Закону України «Про аквакультуру». Відповідно до цієї статті частини рибогосподарського водного об'єкта надаються в користування на умовах оренди юридичній чи фізичній особі органами, які здійснюють розпорядження земельними ділянками під водою (водним простором) відповідно до Земельного кодексу України, лише для розміщення плавучих рибницьких садків.

Рибогосподарська технологічна водойма для цілей аквакультури надається юридичній чи фізичній особі органом, який здійснює розпорядження земельною ділянкою під водою (водним простором) відповідно до Земельного кодексу України, за договором оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом. Надання в користування на умовах оренди акваторій (водного простору) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України, визначення їх меж (координат) для цілей аквакультури (марикультури) здійснюється Кабінетом Міністрів України. При цьому статтею 122 Земельного кодексу України визначено повноваження органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування щодо передачі земельних ділянок у власність або у користування.

Державне агентство водних ресурсів України не підтримує законопроект, як такий, що є спрямованим на більш інтенсивне використання водних ресурсів, без урахування зміни клімату та без передбачення механізмів компенсації завданої шкоди внаслідок їх використання. Водною Рамковою Директивою ЄС передбачається впровадження принципів «користувач платить» та «збруднювач платить». Законопроектом дані принципи не передбачено.

Досягнення цілей законопроекту вбачається досягати шляхом більш інтенсивного використання водних ресурсів, що не відповідає принципам збереження навколишнього природного середовища.

Об'єктами залучення інвестицій законопроектом пропонується визначити частини рибогосподарських водних об'єктів, акваторію (водний простір) внутрішніх морських вод, територіального моря, а також акваторію (водний простір) виключної (морської) економічної зони України.

Законопроектом передбачається, що переліки об'єктів залучення інвестицій будуть затверджуватись центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері рибного господарства, за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства. Фактично, об'єктом залучення інвестицій є поверхневі води, відповідно, формування таких переліків має здійснюватися центральними органами виконавчої влади, що здійснюють ведення державного водного кадастру.

Одночасно, норми законопроекту містять ризики в частині зосередження функцій в одному органі влади щодо формування переліків об'єктів залучення інвестицій, надання дозвільних документів та контролю за дотриманням стану водних біоресурсів.

Держводагентство зазначило, що у законопроекті викладені положення, що суперечать загальному курсу Уряду України на децентралізацію. Громади вилучаються з процесу ухвалення рішень щодо користування водними об'єктами в межах громад, не враховується розвиток різноманітних галузей економіки, які сприяють утворенню додаткових робочих місць (наприклад, розвиток туризму). Разом з тим, громади залучаються лише у випадку відведення прибережних захисних смуг навколо об'єктів для потенційних інвесторів з метою здійснення їх господарської діяльності. При цьому, спеціальні товарні рибні господарства, як інвестори у розвиток рибного господарства, будуть користуватися водними об'єктами чи їх частинами, без укладання з громадою договорів оренди. Таким чином, вбачається недоотримання додаткових надходжень місцевими бюджетами.

Територіальні громади не матимуть впливу на недобросовісних інвесторів, оскільки не є стороною договору про здійснення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів. Таким чином, норми зазначеного проекту закону створюють прецедент монопольного використання водних об'єктів для потреб рибного господарства та не враховують потреби у використанні водних ресурсів іншими галузями економіки на умовах спеціального водокористування та громадянами України для задоволення потреб загального водокористування, що фактично суперечить статті 45 Водного кодексу України.

Держводагентство вважає за доцільне доопрацювати законопроект відповідно до необхідності впровадження вимог європейських директив у контексті набуття Україною статусу країни кандидата на членство в ЄС та надало пропозиції до нього, що додаються.

Головне науково-експертне управління у своєму висновку зазначило, що запропонований проектом спосіб вирішення порушеного питання шляхом прийняття спеціального закону виглядає дискусійним та надало зауваження до

нього. Звернуло увагу, що у проекті у частково видозміненому вигляді відтворюється частина положень чинного законодавства України, наслідком чого є як дублювання окремих його положень, так і їх неузгодженість між собою, що може суттєво ускладнити їх застосування.

Комітет звертає увагу, що змінами до статей 60, 61, 62 Земельного та статей 88, 89, 90 Водного кодексів України пропонується дозволити будівництво некапітальних споруд та обладнання необхідного для здійснення аквакультури у прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах, а також у межах пляжної зони захисних смуг. Це може призвести до ризику нелегальної забудови прибережних захисних смуг, а також до обмеження безперешкодного та безоплатного доступу громадян до узбережжя морів, морських заток, лиманів та островів у внутрішніх морських водах у межах пляжної зони, до берегів річок, водойм та островів для загального водокористування.

У статті 1 визначено, що об'єктом інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальних рибних господарствах є рибогосподарські водні об'єкти, а об'єктами залучення інвестицій у розвиток аквакультури є частини рибогосподарських водних об'єктів, акваторія (водний простір) внутрішніх морських вод, територіального моря, а також акваторії (водного простору) виключної (морської) економічної зони. Тобто інвестиції направлені не на покращення екологічних умов водного об'єкта, а лише на рибогосподарську експлуатацію, що впливає із самого визначення.

Крім того, законопроектом не передбачено, що до переліку водних об'єктів для залучення інвестицій не можуть бути включені, наприклад, водосховища комплексного призначення та водні об'єкти, що використовуються для питних потреб, водні об'єкти, розташовані на території Смарагдової мережі, інші водні об'єкти.

За результатами обговорення Комітет **в и р і ш и в:**

1. Рекомендувати Комітету з питань аграрної та земельної політики внести пропозицію до Верховної Ради України законопроект про залучення інвестицій у розвиток галузі рибного господарства (реєстр. № 8119 від 10.10.2022 р.), внесений народними депутатами України Гайду О.В., Чорноморовим А.О., Шол М.В. та іншими народними депутатами України, повернути на доопрацювання.

2. Рішення направити до Комітету з питань аграрної та земельної політики.

Голова Комітету

О. БОНДАРЕНКО

